

➔ Vertaling normering in beoordelingscriteria

Ferdinand Diermanse
(Deltares)

Basiscursus beoordelen en
ontwerpen

1 september 2016

Relatie met vorige presentatie

- Vorige presentatie: Onzekerheden
 - Welke onzekerheden zijn relevant?
 - Hoe worden deze beschreven en afgeleid?
 - Wat zijn resulterende onzekerheden?

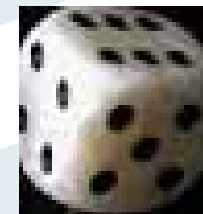
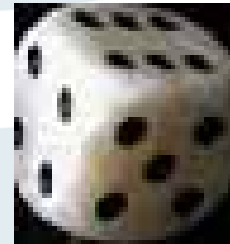
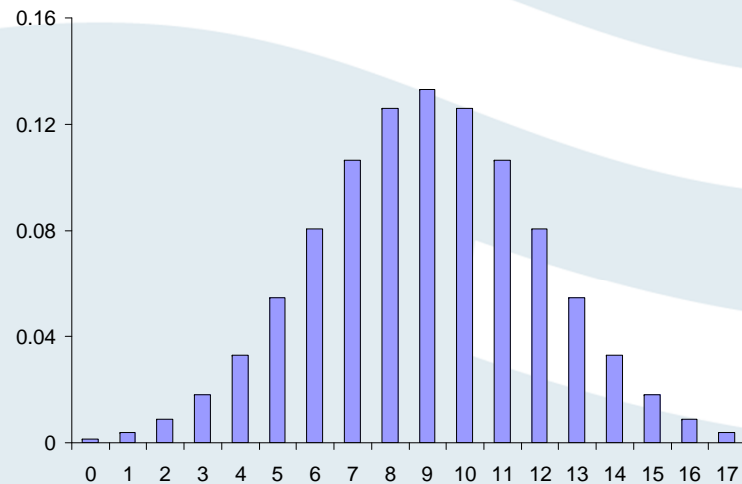
- Huidige presentatie:
Vertalen in beoordelingscriteria
 - 1) Hoe beïnvloeden deze onzekerheden de overstromingskansen van een waterkering?
 - 2) Hoe werken deze onzekerheden door in beoordelingscriteria?
 - 3) Hoe werken onzekerheden door in assemblage?

Inhoud huidige presentatie

- 1) Hoe beïnvloeden de onzekerheden de overstromingskansen van een waterkering?
→ Probabilistische analyses en rekenmethoden
- 2) Hoe werken deze onzekerheden door in beoordelingcriteria?
 - a) Semi-probabilistische rekenregels
 - b) Faalkansbegroting
 - c) Lengte-effecten
 - d) Schematiseringonzekerheden
- 3) Hoe werken onzekerheden door in assemblage?

Probabilistische rekenmethoden

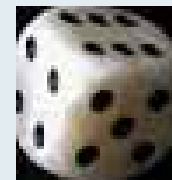
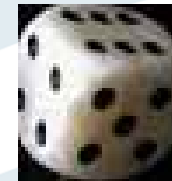
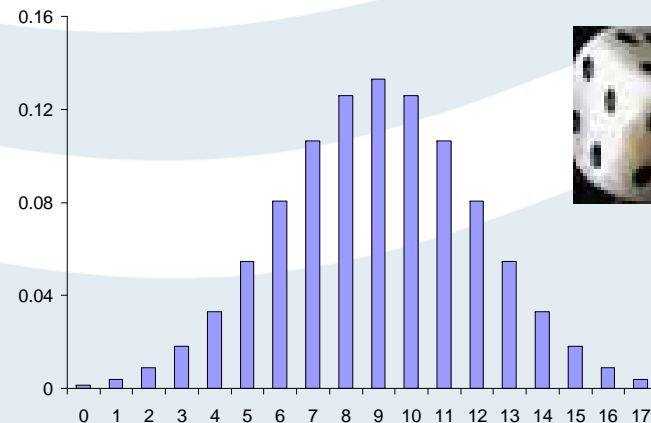
- Combinatie van kansrekenen (probability = kans) en modelleren van de fysica
- Vaak toegepast om kans op falen van een systeem te bepalen

Probabilistische rekenmethoden

Waarom nodig bij nieuwe manier van beoordelen?

- Expliciet meenemen van onzekerheden (uit oogpunt van kosten-efficiëntie, zie vorige presentatie) vraagt om probabilistische uitwerking
- Overstap van overschrijdingskans naar overstromingskans

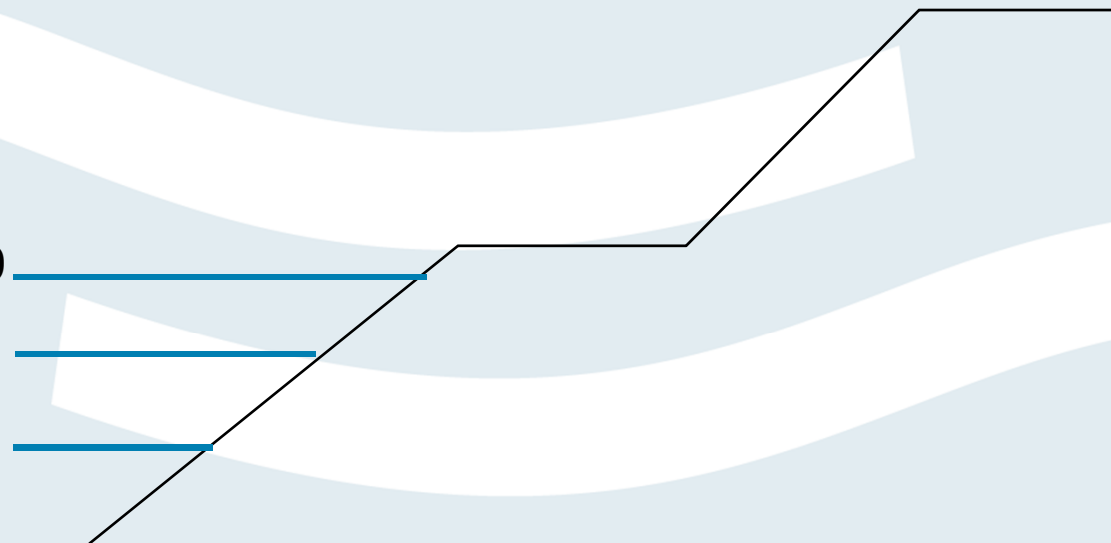
Principe overschrijdingskans

- Bepaal de waterstand met overschrijdingskans gelijk aan de toetsnorm
- Toets of de dijk hoog/sterk genoeg is om deze belasting aan te kunnen

1/1.000

1/100

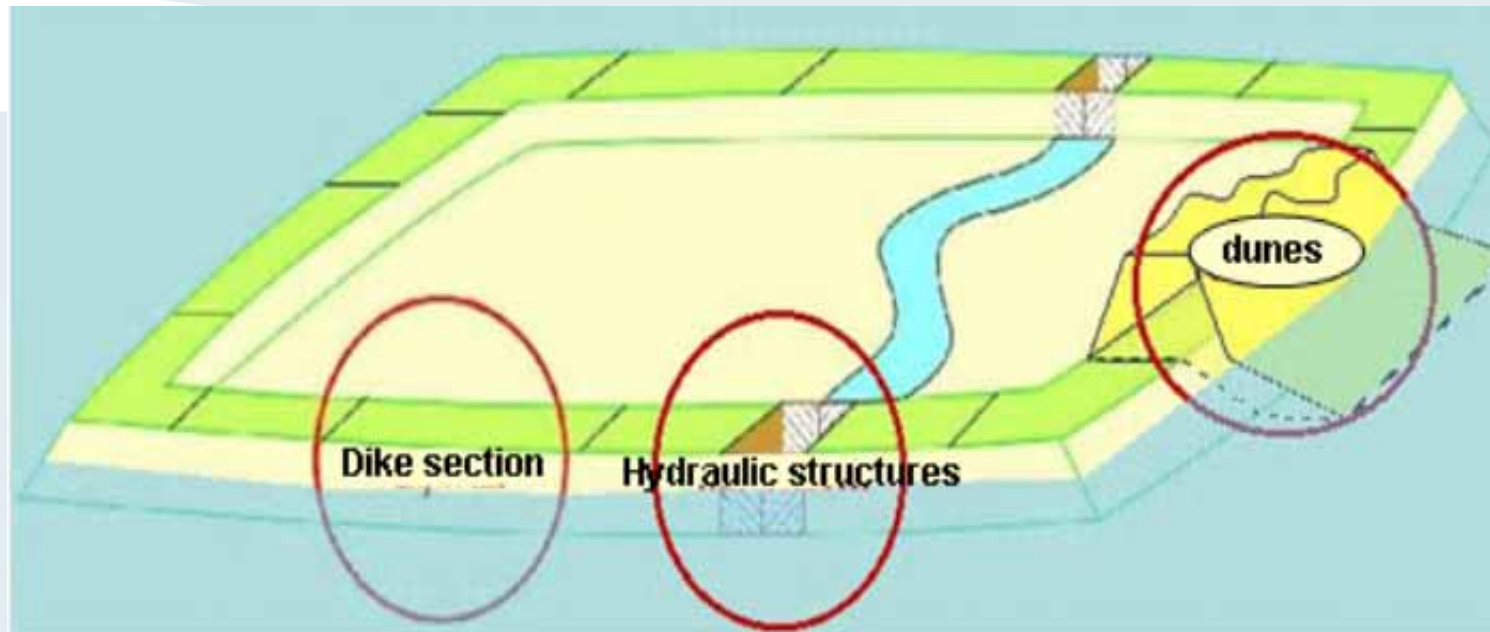
1/10

Principe overstromingskans

- Expliciet berekenen van faalkans van traject (niet de kans op een waterstand)
- Afkeuren indien faalkans groter dan de norm
- Expliciet rekening houden met faalkansen bij alle waterstanden

Probabilistische benaderingen

Twee vormen:

1) Volledig probabilistisch

toets op basis van alle potentiële
faalgebeurtenissen en hun kans op
voorkomen

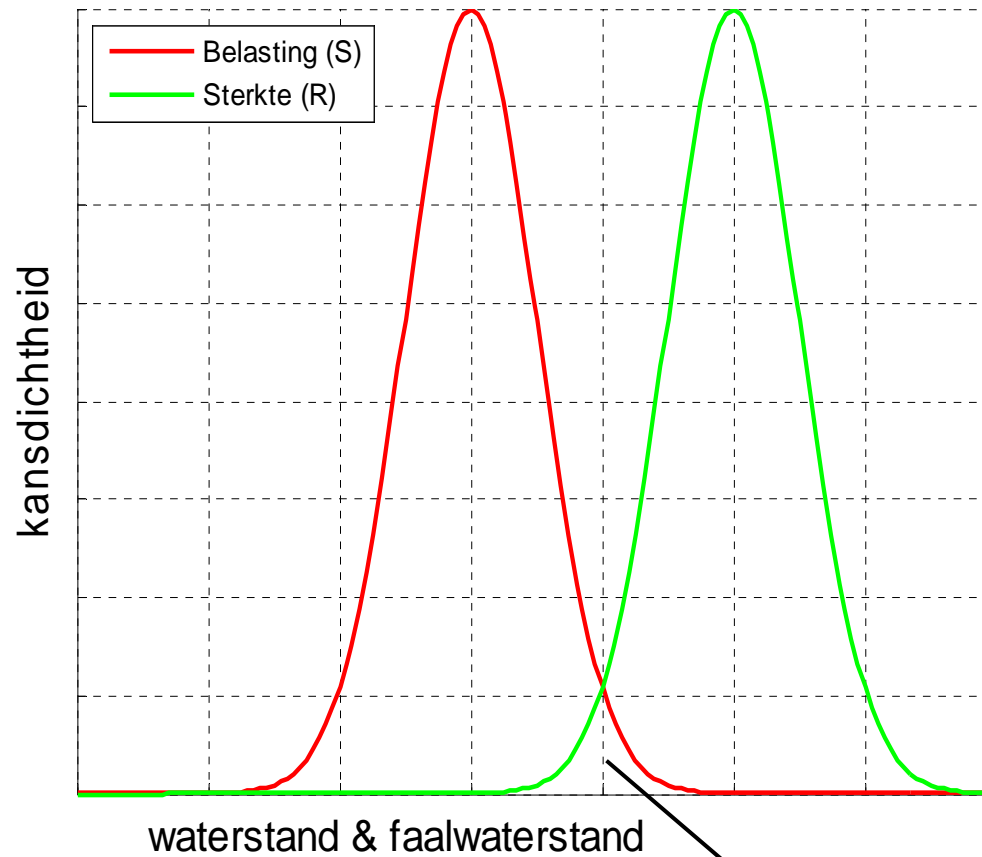
2) Semi-probabilistisch

toets op basis van een karakteristieke
gebeurtenis(sen)

De huidige voorschriften zijn qua vorm semi-probabilistisch,
de nieuwe voorschriften bevatten beide vormen

Op te lossen vraagstuk

Mogelijke faalcombinaties ($S > R$)

Voorbeeld probabilistische analyse

- Falen/overstromen van de dijk als de waterstand groter is dan de dijkhoogte (NAP + 5m)
- Dijkhoogte is exact bekend (dus: geen onzekerheden in de sterkte)

vereenvoudigd
voorbeeld

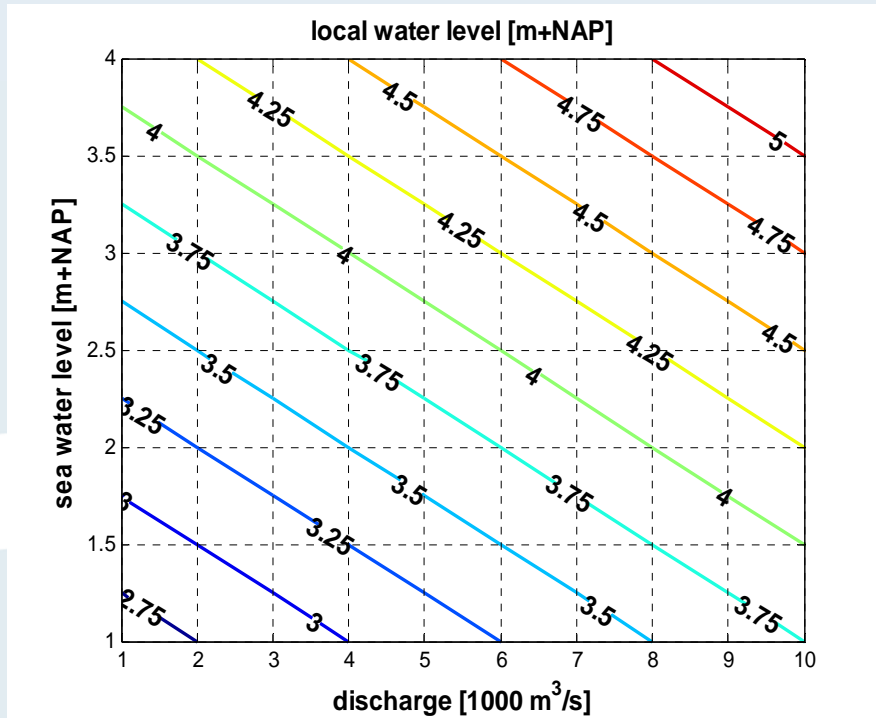
Principe probabilistisch rekenen

- ➔ Kans dat de kering “faalt”, d.w.z.
kans dat de belasting zo groot is dat de kering er niet tegen bestand is

Bepaald moet worden:

- 1) alle mogelijke gebeurtenissen die tot falen leiden ($h > \text{NAP} + 5 \text{ m}$)
- 2) de totale kans op voorkomen van deze gebeurtenissen

Voorbeeld Rijn/Maasmonding

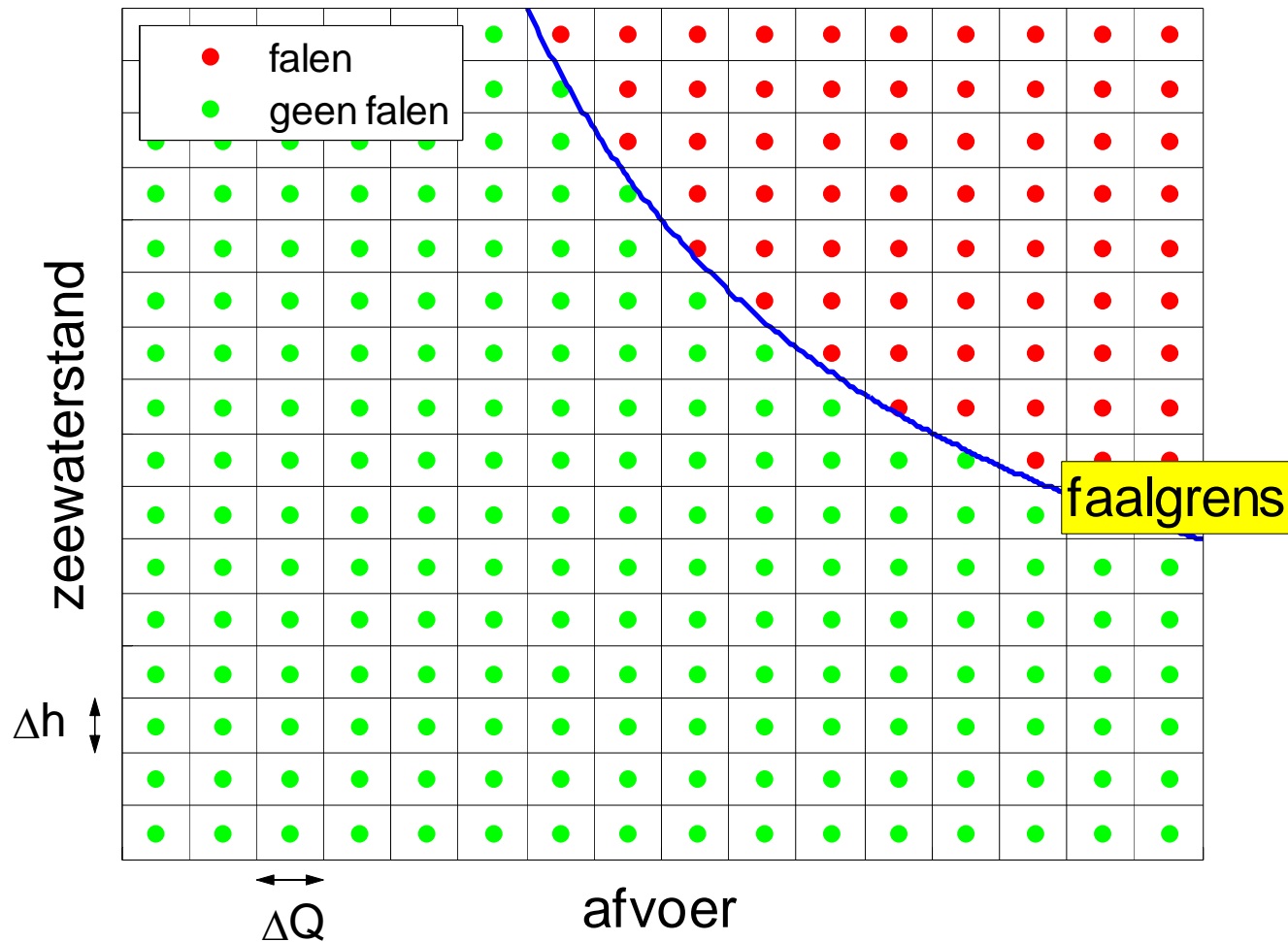
Lokale waterstand beïnvloed door rivierafvoer en zeewaterstand
(we negeren voor het gemak de Maeslantkering)

Zeewaterstand

Rivierafvoer

Probabilistische rekenmethode

Voor- en nadelen probabilistische beoordeling

➤ Voordeel:

Houd rekening met alle mogelijke gebeurtenissen die tot falen leiden, is daarmee de 'koninklijke route' in de overstromingsbenadering

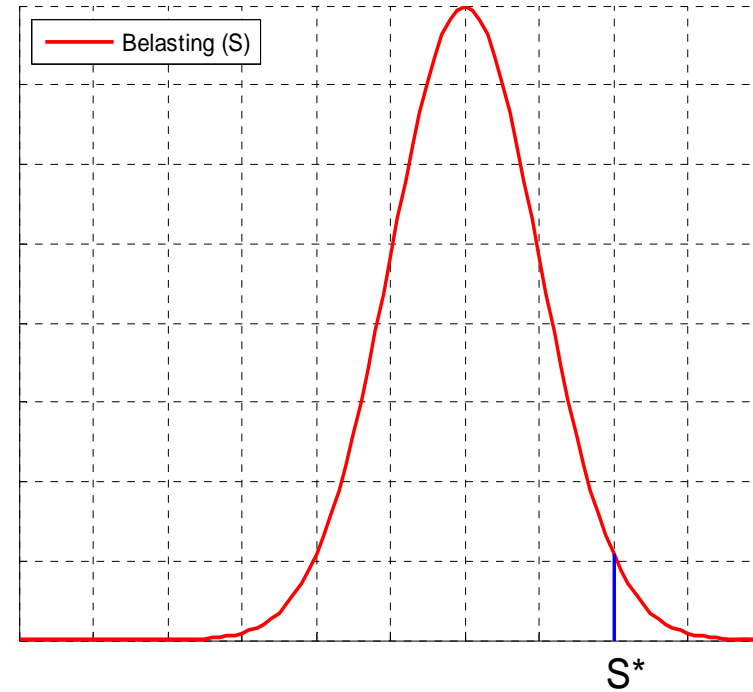
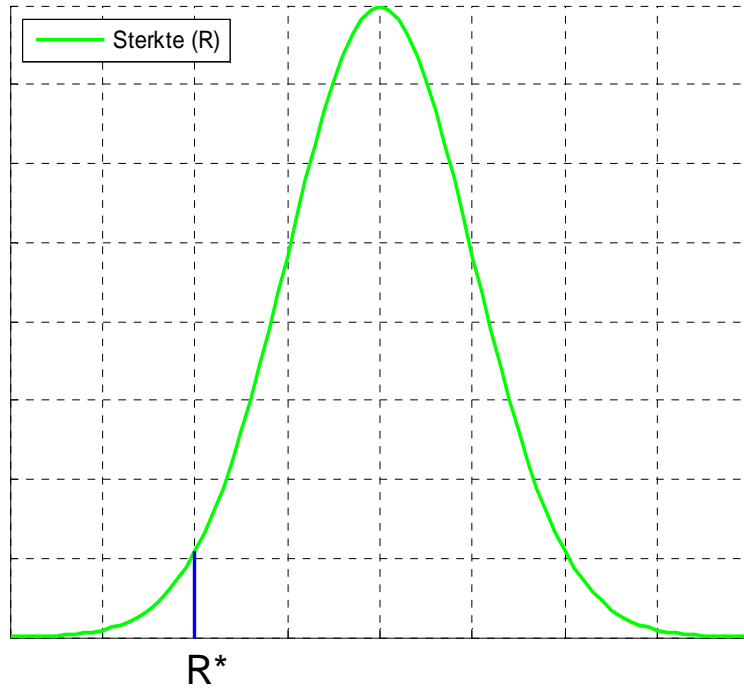
➤ Nadeel:

- Complex
- Rekenintensief
- Beperkte expertise beschikbaar

Om die reden wordt vaak gebruik gemaakt van semi-probabilistische beoordelingen, een soort slimme "work-around"

Semi-probabilistische benadering

$$R^* > S^*$$

$$\frac{R^*}{\gamma_R} > \gamma_S S^* \quad \gamma_R, \gamma_S > 1$$

R^*, S^* : karakteristieke waarden
 γ_R, γ_S : veiligheidsfactoren

Afleiden semi-probabilistische toetsregels

- Baseren op probabilistische sommen voor strategisch gekozen testcases

- Doelen:
 - zo veel mogelijk consistentie met de probabilistische toets
 - semi-probabilistische toets conservatiever dan probabilistische toets
 - semi-probabilistische toets niet té conservatief

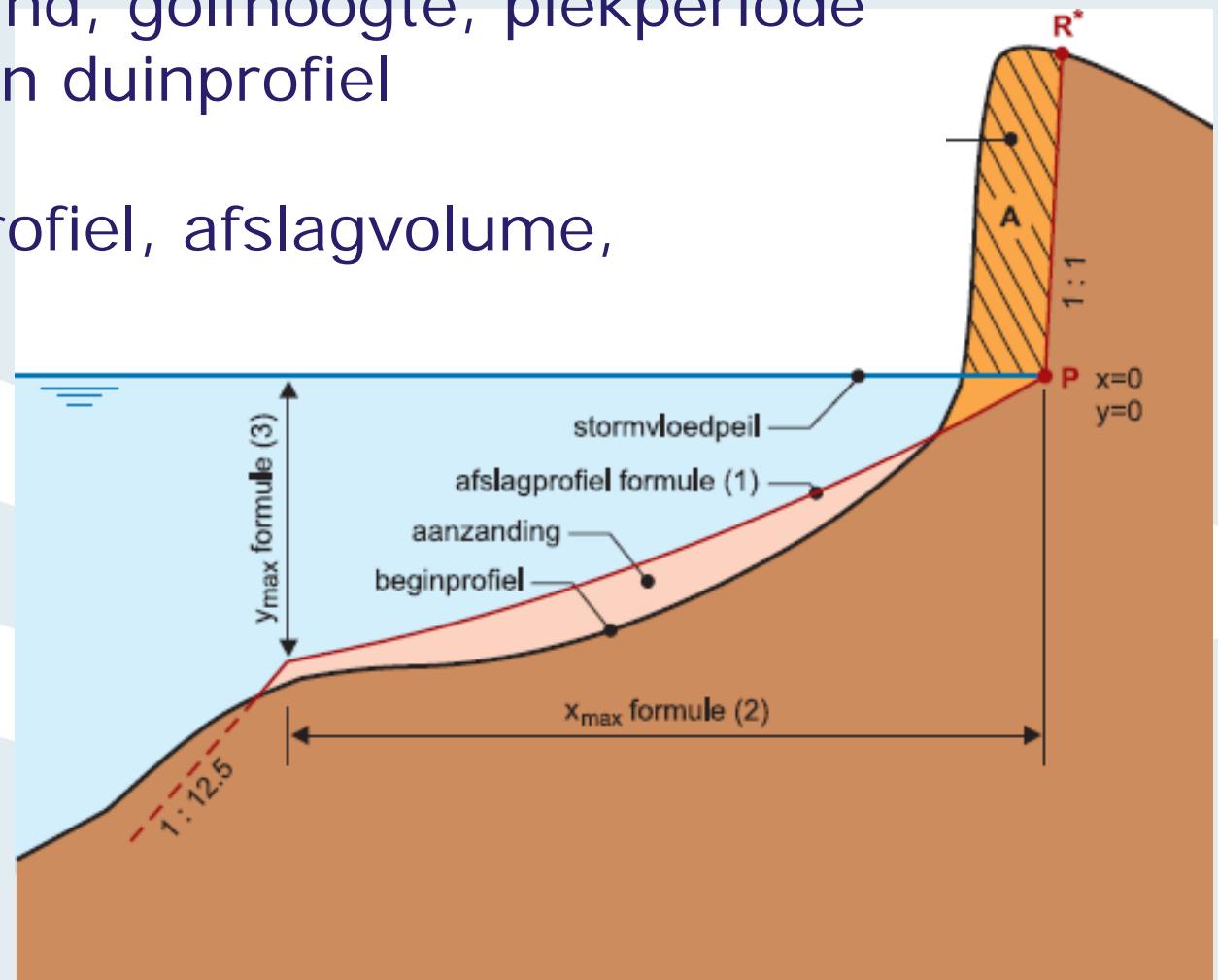

Voorbeeld semi-probabilistische toets

Duinafslagmodel Duros

Invoer: waterstand, golfhoogte, piekperiode
korreldiameter en duinprofiel

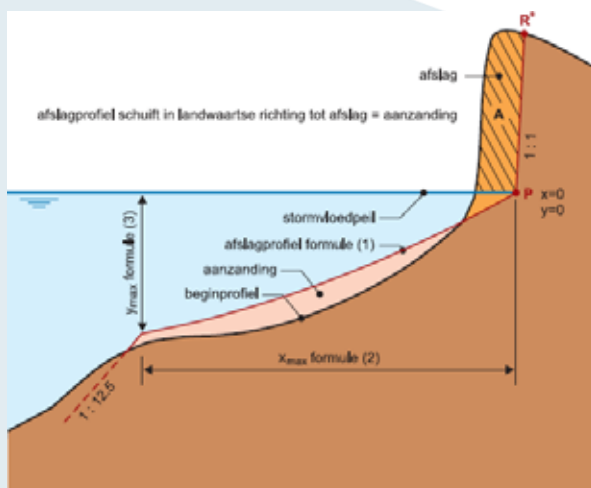
Uitvoer: afslagprofiel, afslagvolume,
afslagpunt

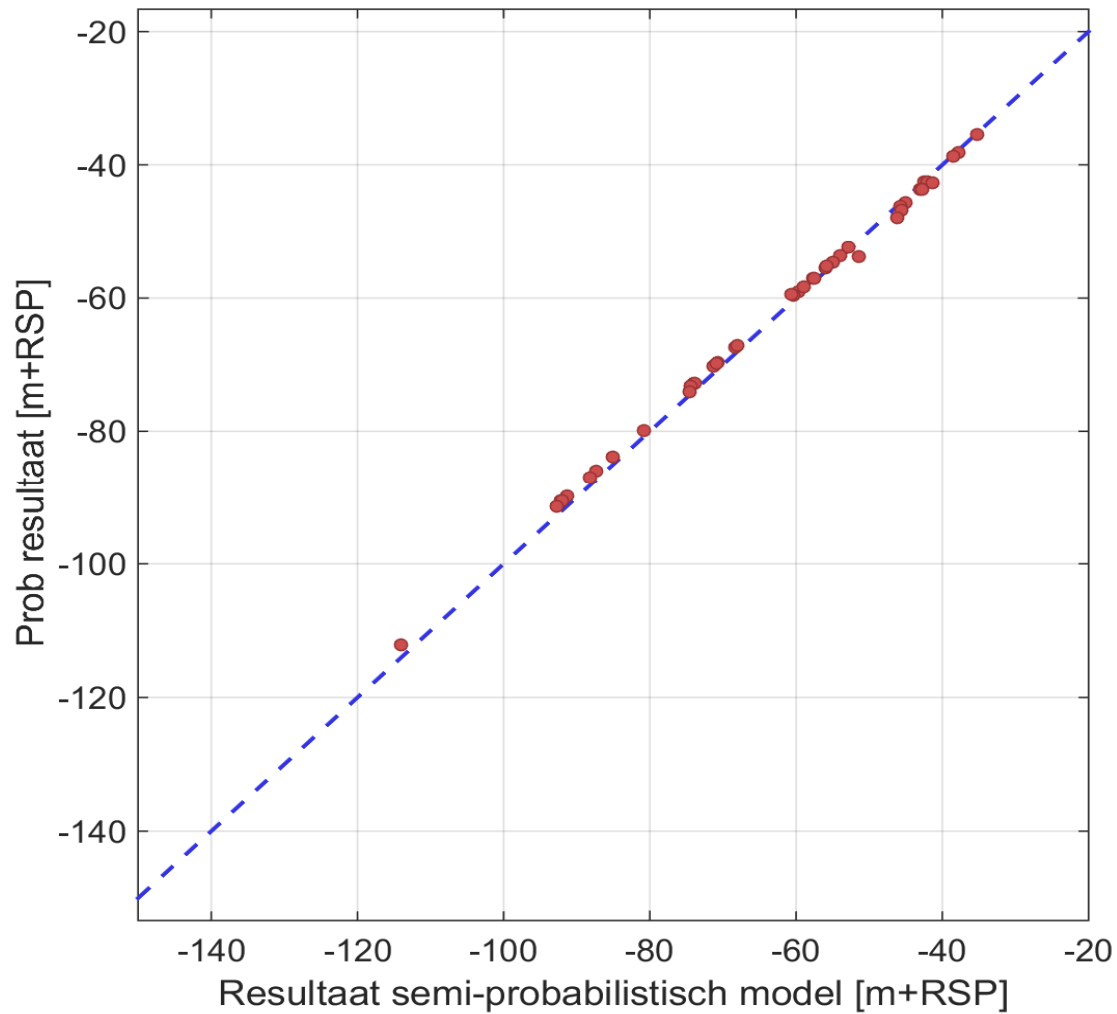
Semi-probabilistisch toetsvoorschrift

Op basis van de volgende invoergegevens wordt met DUROS+ één afslagberekening gemaakt:

- gemeten duinprofiel (Jarkus-profiel) van een gekozen referentiejaar
- hydraulische randvoorwaarden: waterstand, golfhoogte en piekperiode
- korreldiameter van het duinprofiel
- toeslag om rekening te houden met onzekerheden

Vergelijking met probabilistisch model

Hydraulische belastingen in semi-probabilistische rekenregels

- In principe wordt voor elk mechanisme de waterstand gekozen met een overschrijdingskans gelijk aan de trajectnorm
- Reden: geen wirwar van toetspeilen
- Uitzondering (net als in vorige toetsronden): duinafslag

Probabilistisch/semi-probabilistisch: overeenkomsten

Beide benaderingen berusten op:

- ⇒ *hetzelfde* faalmechanismemodel
- ⇒ *dezelfde* kansverdelingen van de belastingen en sterkte-eigenschappen (en dus *dezelfde* meetgegevens)
- ⇒ *dezelfde* faalkanseis voor het traject (de norm)

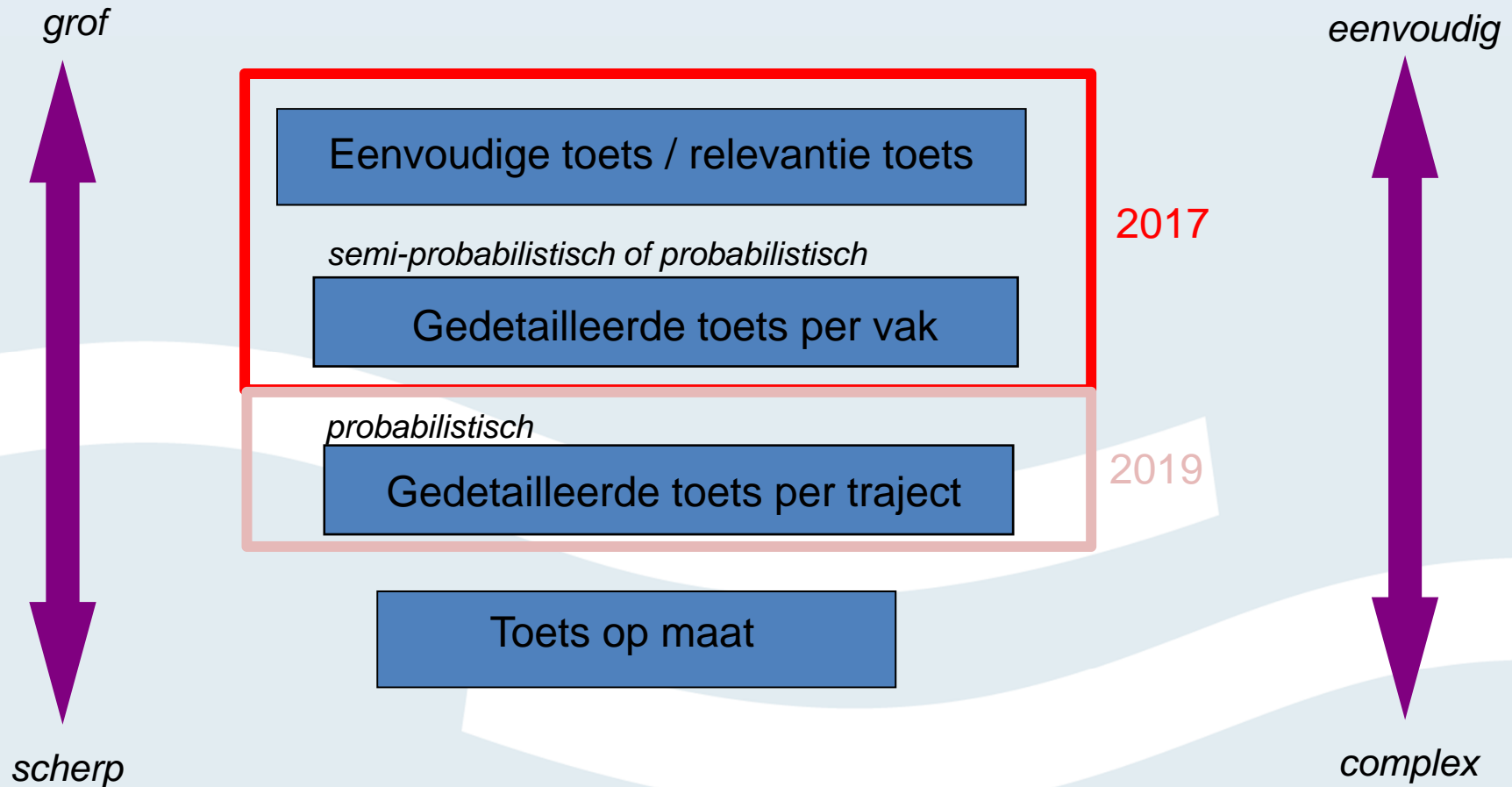

Probabilistisch/semi-probabilistisch: verschillen

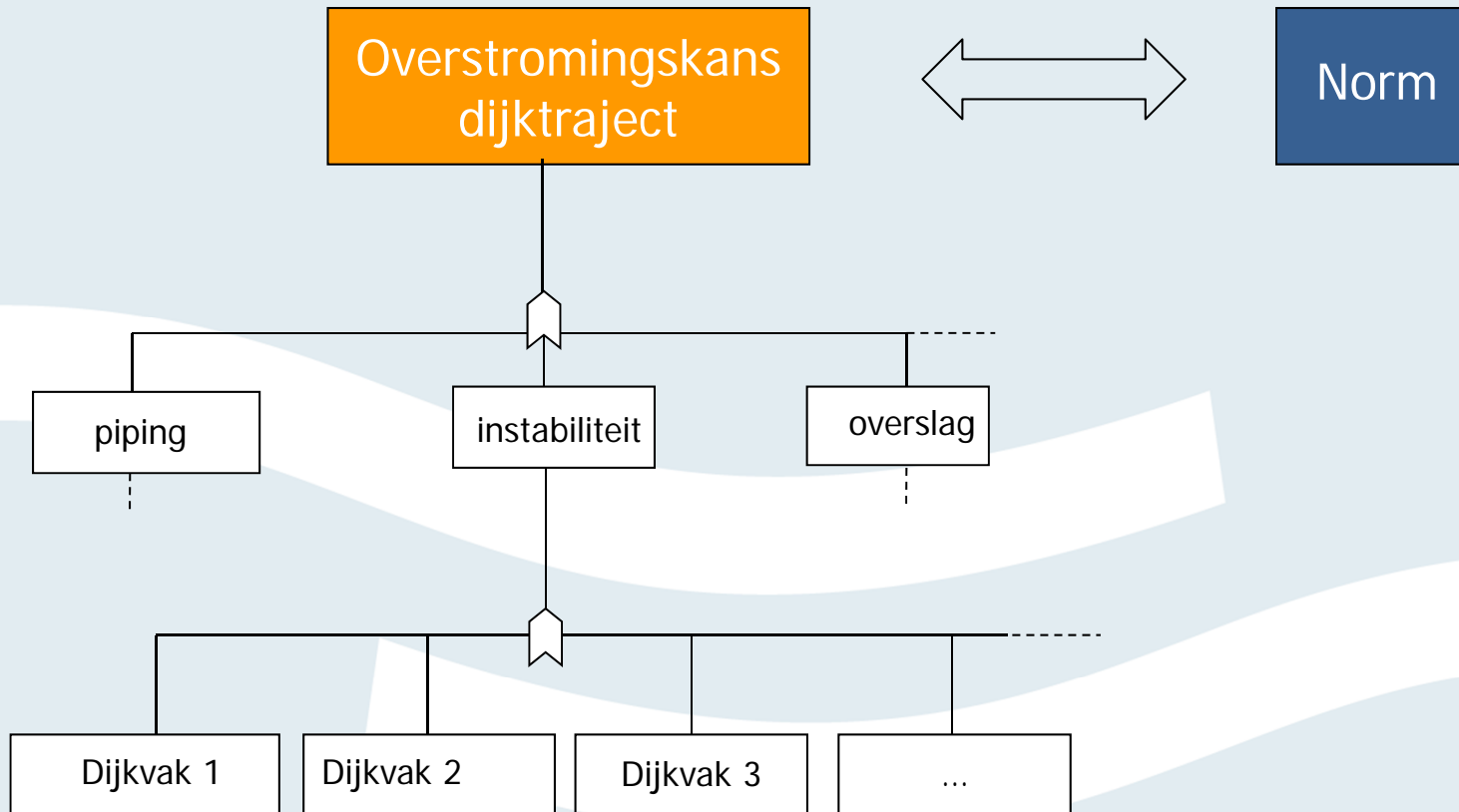
onderdeel	probabilistisch	semi-probabilistisch
invoer	kansverdelingen	karakteristieke waarden
uitvoer	faalkans	'voldoet (niet)'
faalkans-begroting	vrij	'vast' (vooraf te kiezen)

Gelaagde beoordeling WBI

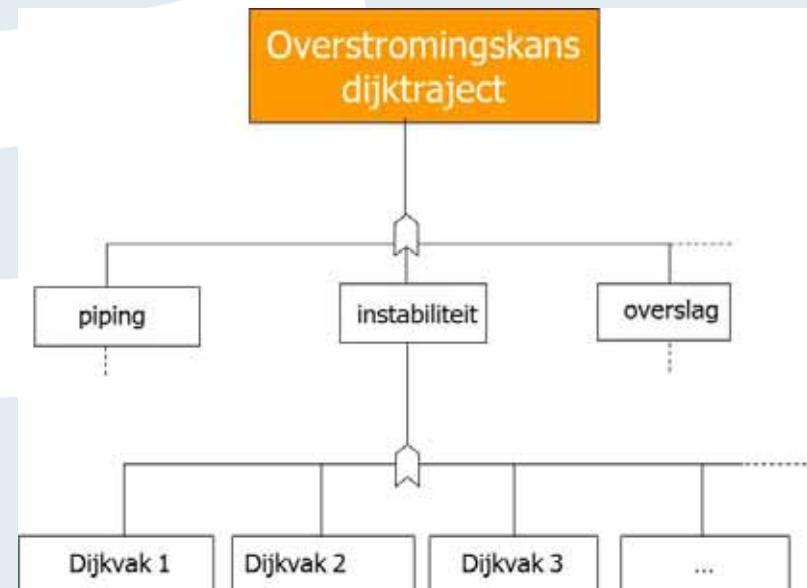
Faalkans vak → faalkans traject

Probleemstelling toets per vak

- Gedetailleerde toets op trajectniveau combineert kansen van dijkvakken en mechanismen. Dit is meer dan een eenvoudige optelsom!
- In 2017 wordt alleen de toets per vak beschikbaar gesteld

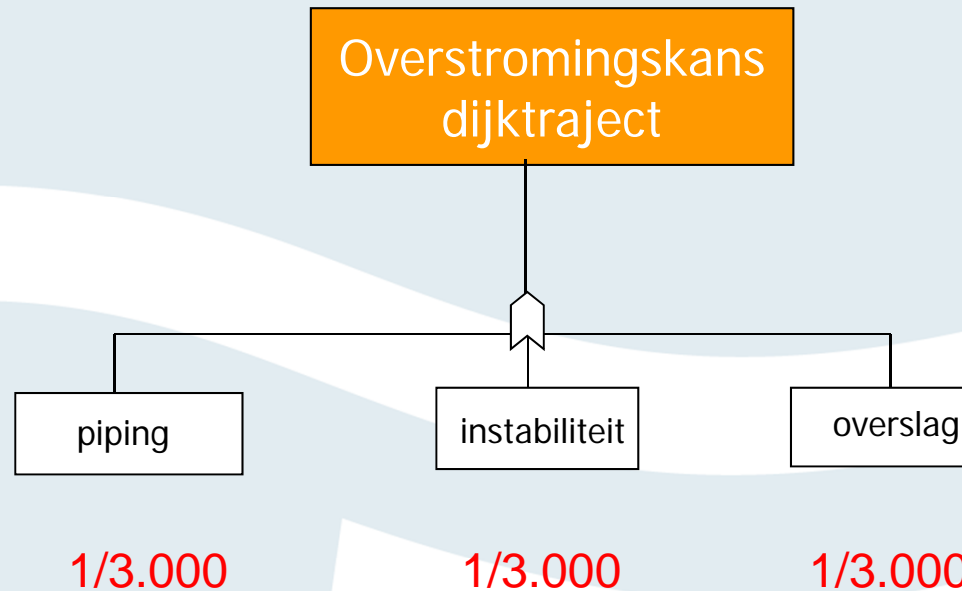
Hoe weten we dan in 2017 of het traject voldoet?

Wanneer voldoet het traject?

- In elk geval als de “optelsom” van overstromingskansen van de individuele componenten kleiner is dan de trajectnorm (optelsom = bovengrensbenadering faalkans)

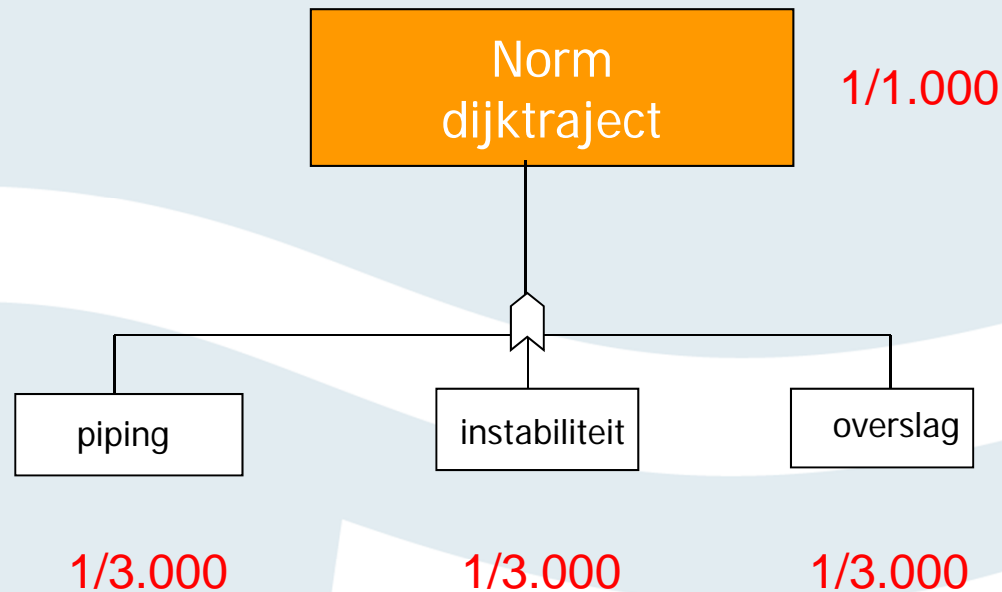

overstromingskans traject < $1/3.000 + 1/3.000 + 1/3.000 = 3/3.000 = 1/1.000$

Principe faalkansbegroting

Het principe van de “optelsom” kan ook toegepast worden bij het opstellen van faalkanseisen per mechanisme.

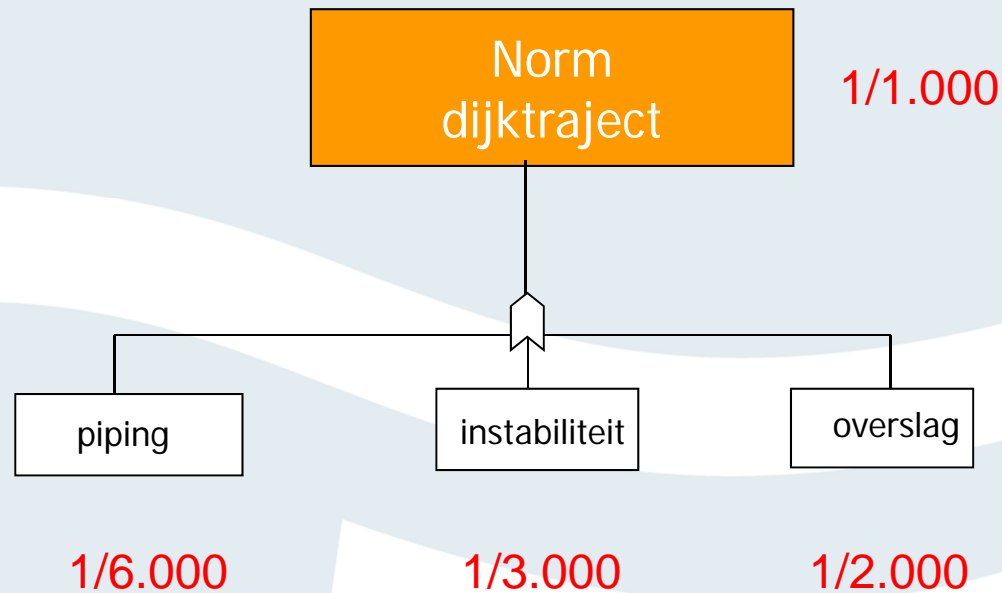

Benadering is conservatief

Principe faalkansbegroting

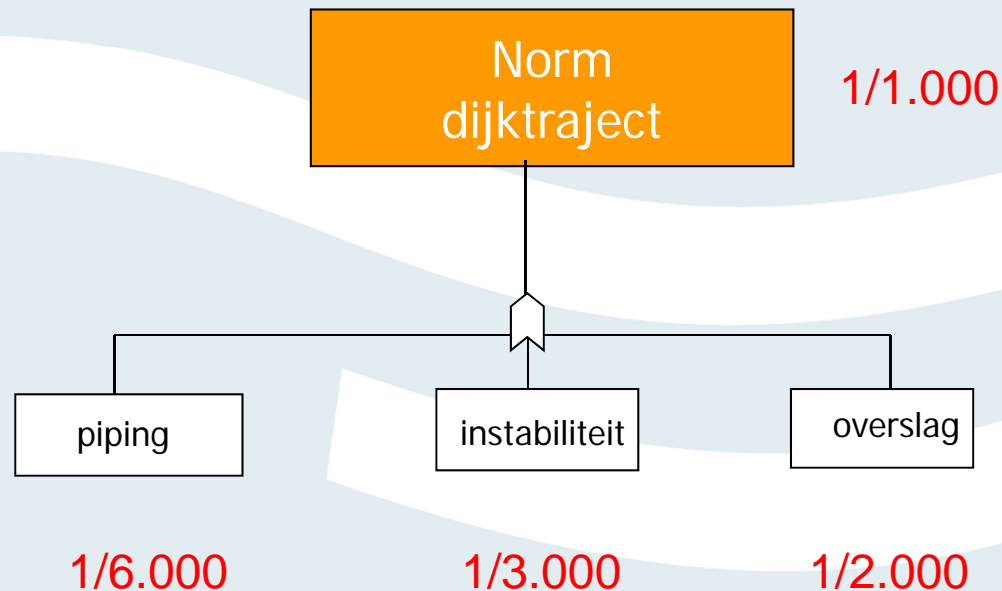
Elke combinatie is mogelijk, zolang de optelsom < norm

Principe faalkansbegroting

Door het toekennen van faalkanseisen aan mechanismen, kan elk mechanisme afzonderlijk getoets worden.

Faalkansbegroting ("startwaarden" in WBI)

Type waterkering	Faalmechanisme	Type traject	
		Zandige kust	Overig (dijken)
Dijk	Overloop en golfoverslag ^{a,b}	0,0	0,24
	Opbarsten en piping	0,0	0,24
	Macrostabieliteit binnenwaarts	0,0	0,04
	Beschadiging bekleding en erosie	0,0	0,10
Kunstwerk	Niet sluiten	0,0	0,04
	Piping	0,0	0,02
	Constructief falen	0,0	0,02
Duin	Duinafslag	0,70	0,0 / 0,10 ^c
Overig		0,30	0,30 / 0,20
Totaal		1,0	1,0

Wat betekent dit?

⇒ Stel: trajectnorm = 1/1.000

⇒ Piping (24%) ⇒ faalkanseis = $0,24 * 1/1.000$
 $\approx 1/4.000$

⇒ Macrostabilliteit (4%) ⇒ faalkanseis = $0,04 * 1/1.000 = 1/25.000$

Dus:

hoe lager het percentage,

hoe strenger de faalkanseis voor het mechanisme

Wat betekent dit?

- Faalkansbegroting is een inschatting van de individuele bijdragen van faalmechanismen aan de overstromingskans voor een “gemiddeld” traject
- Keuze kan tot onterecht afkeuren leiden; nooit tot onterecht goedkeuren (benadering is “conservatief”)
- Voorgestelde keuze leidt naar verwachting tot minimalisatie van onterecht afgekeurde keringen
- Indien voor een traject een andere faalkansbegroting beter van toepassing lijkt, mag afgeweken worden

Analogie: de broodjeslunch

Vrije verdeling (zelfbediening)

9 broodjes beschikbaar
voor 3 personen (A, B en C)

- A wil 4 broodjes en pakt 4 broodjes
- B wil 2 broodjes en pakt 2 broodjes
- C wil 3 broodjes en pakt 3 broodjes

➡ Iedereen tevreden

Vaste verdeling (broodjes uitdelen)

9 broodjes beschikbaar
voor 3 personen (A, B en C)

- A wil 4 broodjes en krijgt 3 broodjes
- B wil 2 broodjes en krijgt 3 broodjes
- C wil 3 broodjes en krijgt 3 broodjes

➡ A ontevreden

Aangepaste vaste verdeling

9 broodjes beschikbaar
voor 3 personen (A, B en C)

A wil 4 broodjes en krijgt ~~X~~ 4 broodjes
B wil 2 broodjes en krijgt 3 broodjes
C wil 3 broodjes en krijgt ~~X~~ 2 broodjes

➡ C ontevreden

Aangepaste vaste verdeling

9 broodjes beschikbaar
voor 3 personen (A, B en C)

A wil 4 broodjes en krijgt 4 broodjes

B wil 2 broodjes en krijgt 2 broodjes

C wil 3 broodjes en krijgt 3 broodjes

➡ Iedereen tevreden

Analoog voor waterkeringen

⇒ Stel: trajectnorm = $1/1.000$

⇒ Piping (24%)

⇒ faalkanseis = $0,24 * 1/1.000 \approx 1/4.000$

⇒ Macrostabiliteit (4%)

⇒ faalkanseis = $0,04 * 1/1.000 = 1/25.000$

Indien de kering wordt afgekeurd op macrostabiliteit, en (ruimschoots) goedgekeurd op piping, kan overwogen worden de percentages aan te passen (bijv 24% voor macrostabiliteit en 4% voor piping)

Conclusies (1)

- ⇒ Aanpassen van de vaste verdeling (faalkansbegroting) kan voorkomen dat een traject in de gedetailleerde toets op vakniveau onterecht wordt afgekeurd
- ⇒ Aanpassen van de faalkansbegroting is toegestaan.
- ⇒ Echter, aanpassen van de faalkansbegroting en opnieuw uitvoeren van beoordeling...
 - is “arbeidsintensief”
 - zal vaak niet tot goedkeuren leiden (“7 broodjes beschikbaar, 9 broodjes gewenst”)

Conclusies (2)

- Beoordelen traject op basis van beoordeling op vakniveau vraagt om vaste faalkansbegroting
- Vaste faalkansbegroting is conservatief en leidt daardoor mogelijk tot onterecht afkeuren
- Waarom dan toch de gedetailleerde toets op vakniveau toepassen?
 - Gedetailleerde toets op trajectniveau is pas in 2019 gereed en dan nog maar voor een deel van de mechanismen
 - Gedetailleerde toets op vakniveau lijkt op de oude manier van toetsen en maakt daardoor de overstap naar de overstromingskans kleiner.

Verschillen probabilistisch / semi-probabilistisch

onderdeel	probabilistisch	semi-probabilistisch
invoer	kansverdelingen	karakteristieke waarden
uitvoer	faalkans	'voldoet (niet)'
faalkans-begroting	vrij	'vast' (vooraf te kiezen)

Combineren van dijkvakken: het lengte-effect

Verhouding
faalkans dijktraject
versus
faalkans doorsnede
(dijkvak)

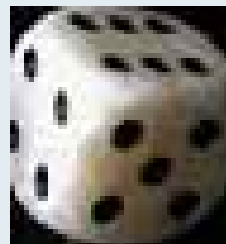

Combineren van dijkvakken: het lengte-effect

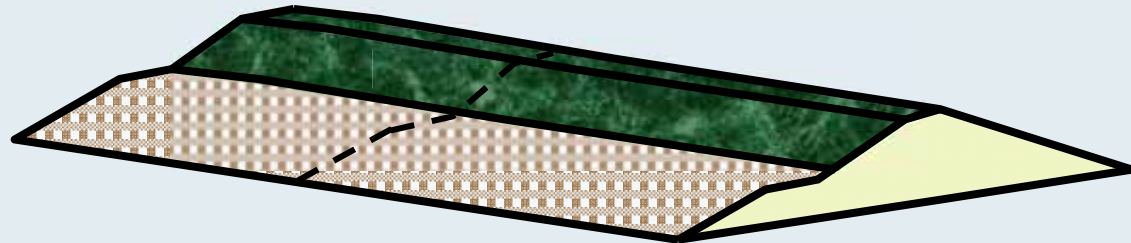
Hoe groter de lengte van de dijk,
hoe groter de kans op een “zwakke plek”

Het lengte-effect

Afhankelijkheid

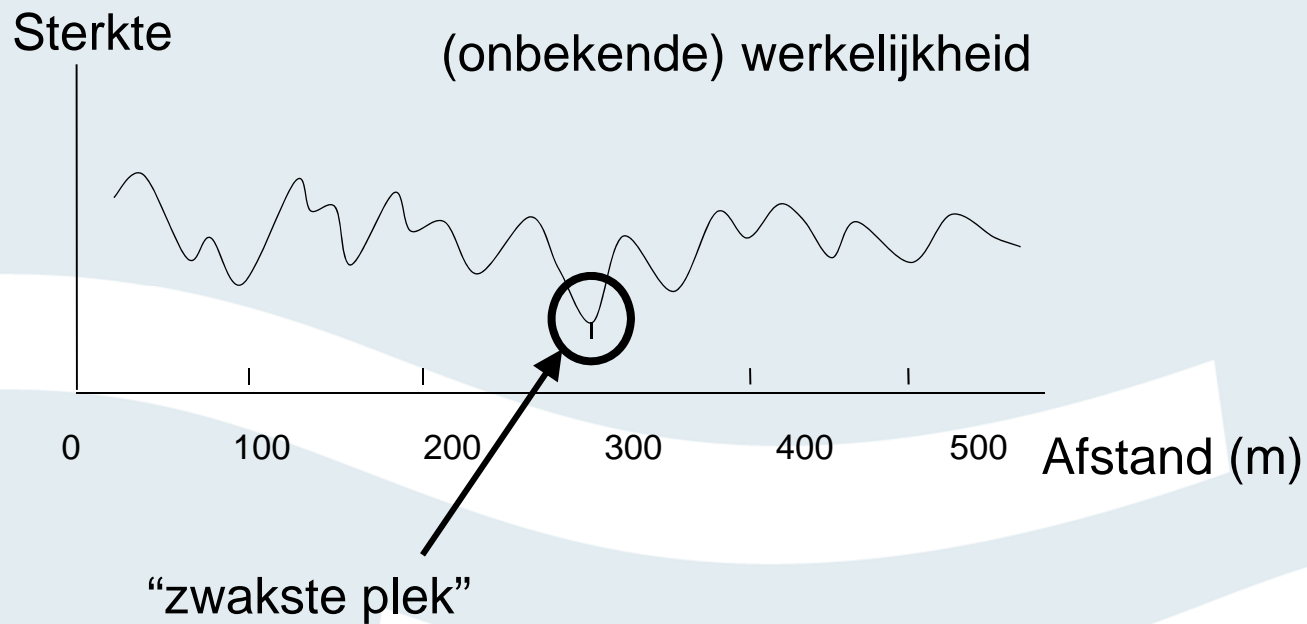

- Dijkvakken en –doorsneden zijn geen onafhankelijke schakels zoals de schakels van een ketting:
 - Ze worden bijvoorbeeld doorgaans gelijktijdig zwaar belast (hoogwaters)
 - Nabijgelegen dijklocaties hebben vaak overeenkomsten in opbouw

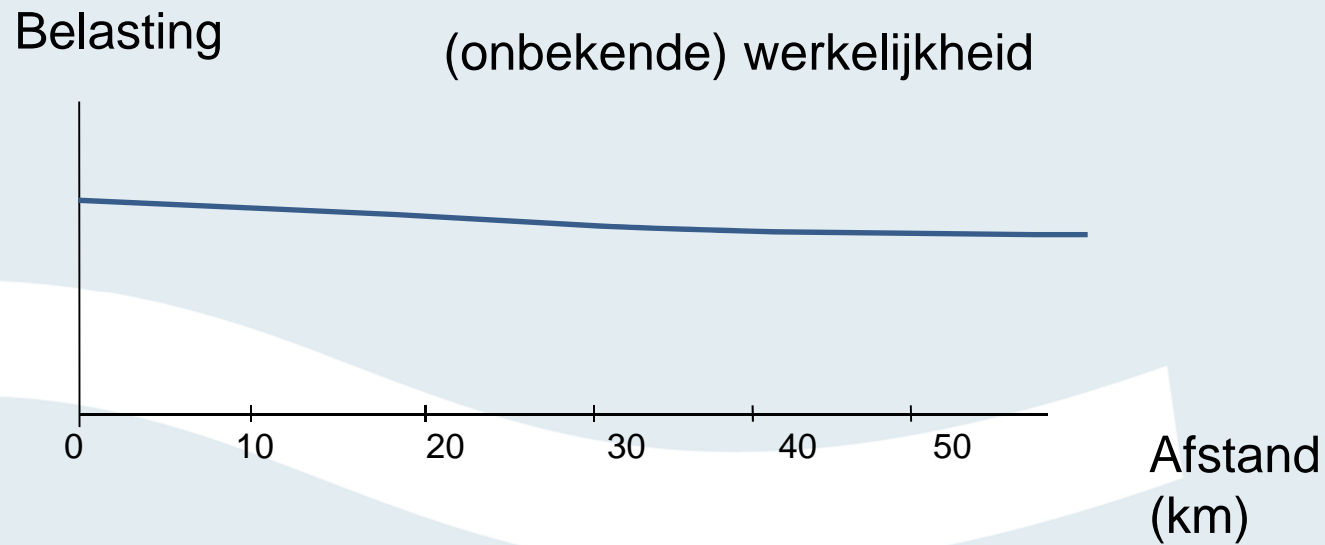
- Deze ruimtelijke samenhang is sterk bepalend voor de grootte van het lengte-effect

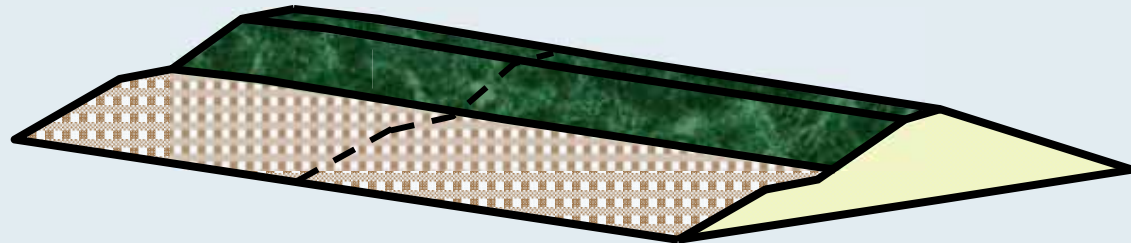
Ruimtelijke variatie in de sterkte

Ruimtelijke variatie in de belasting

Fictief voorbeeld (1)

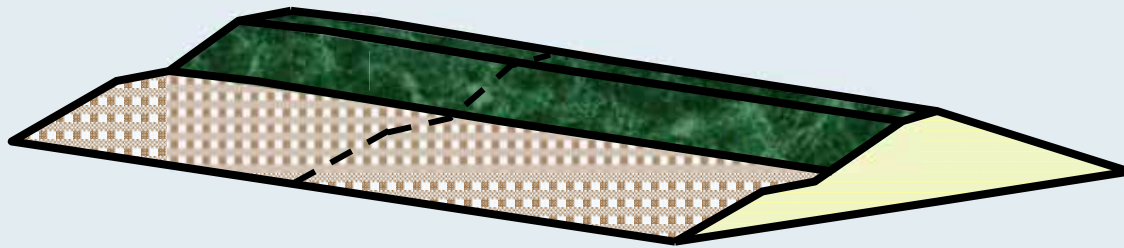

- Traject van 10 km langs een meer
- Kruin overal even hoog, waterstand ook
- Falen als kruin te laag
- Kruinhoogte bekend (geen onzekerheid sterkte)

In dit geval is de faalkans van een locatie gelijk aan de faalkans van het traject. Er is dus geen lengte-effect (lengte-effect factor = 1)

Fictief voorbeeld (2)

- Zelfde traject, 10 dijkvakken
- Elk dijkvak heeft een volledig verschillende ontstaansgeschiedenis
- Geschatte sterkte voor elk dijkvak gelijk
- Bepaal faalkans door macroinstabiliteit
- Variatie in waterstand is beperkt, onzekerheid sterkte is bepalend

In dit geval is de lengte-effectfactor $\gg 1$

Lengte-effect verschilt per mechanisme

⇒ Lengte-effect is relatief klein voor mechanismen waarbij de faalkans vooral wordt bepaald door de onzekerheid in de belasting

- Overloop en overslag
- Duinafslag

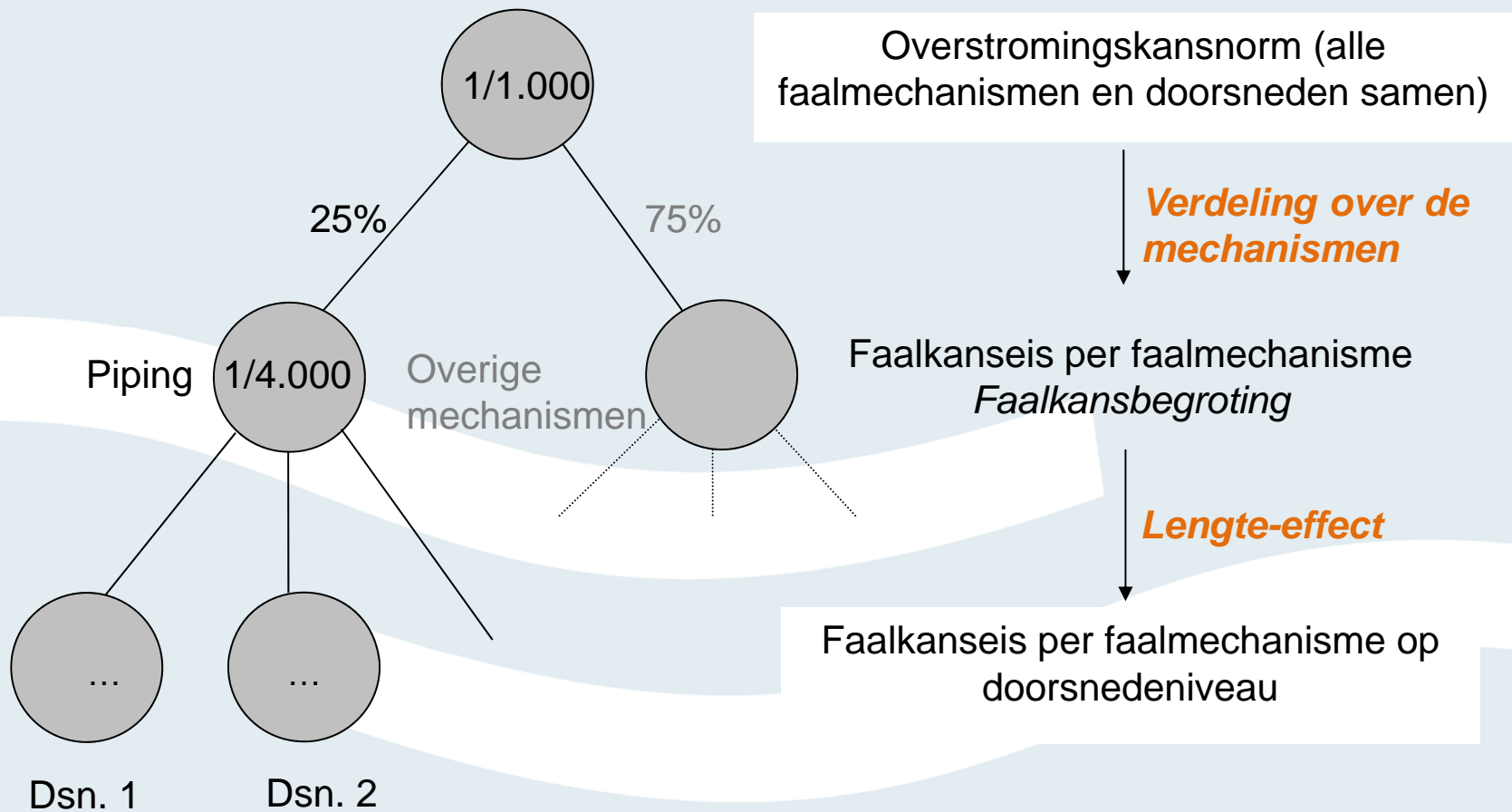

⇒ Lengte-effect is relatief groot voor mechanismen waarbij de faalkans vooral wordt bepaald door de onzekerheid in de sterkte

- Piping
- Macrostabieliteit

Faalkansbegroting voor vakttoets

Benadering is conservatief

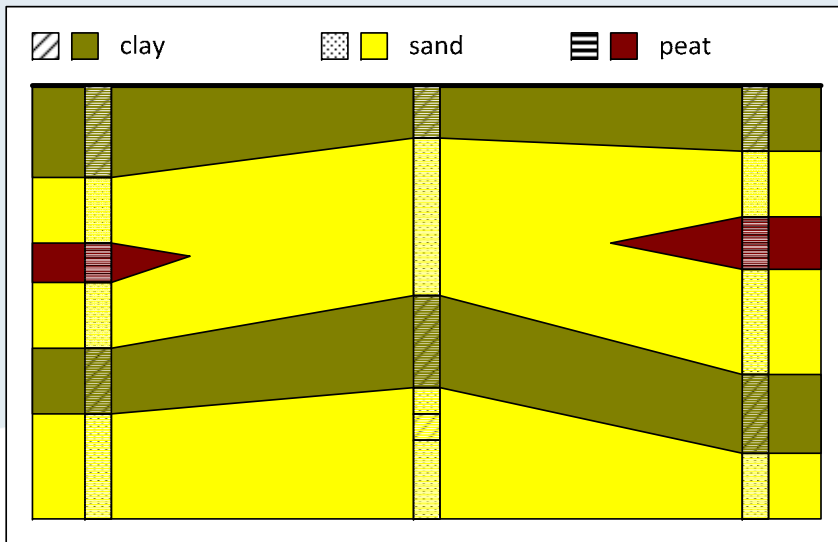
Doorwerking lengte-effect in vaktoets

- Voor mechanismen met een relatief groot lengte-effect (piping, macrostabiliteit) is de eis op doorsnedeniveau significant strenger dan de eis op trajectniveau.
- Voor mechanismen met een relatief klein lengte-effect (overloop en overslag, Duinafslag) is het verschil kleiner.

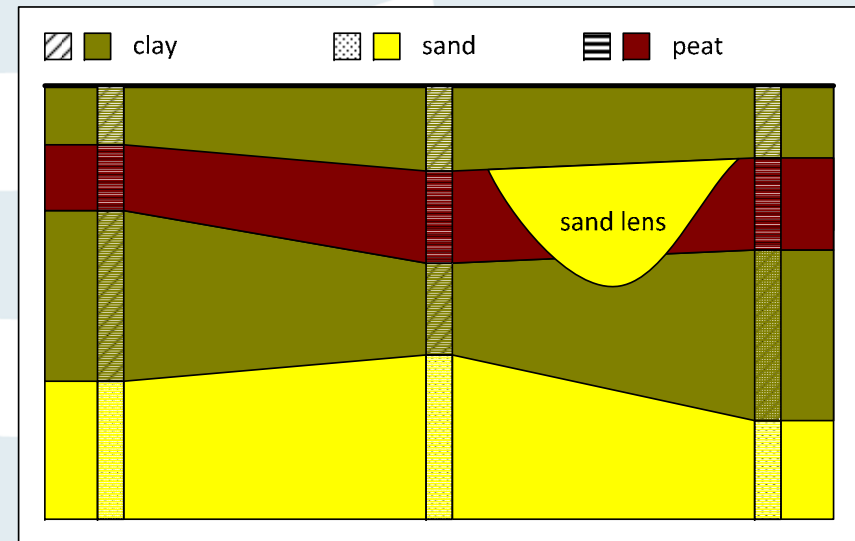
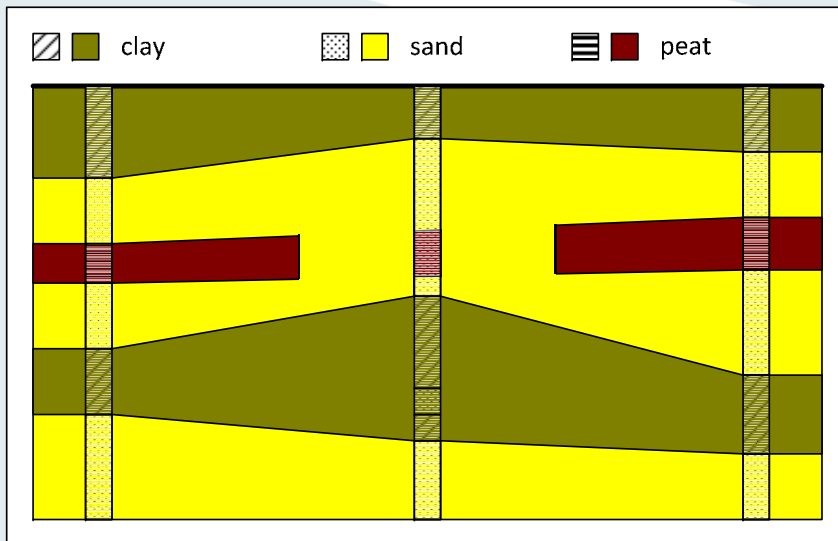

Scenario's - bodemopbouw

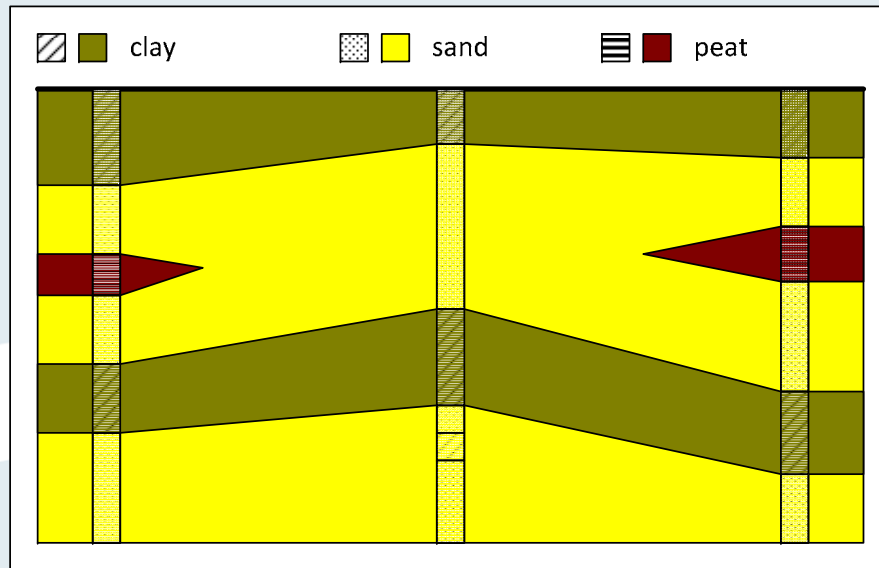
Verschillende mogelijke schematisaties op basis dezelfde beperkte hoeveelheid grondonderzoek

“anomaliën” (bv. zandbanen)

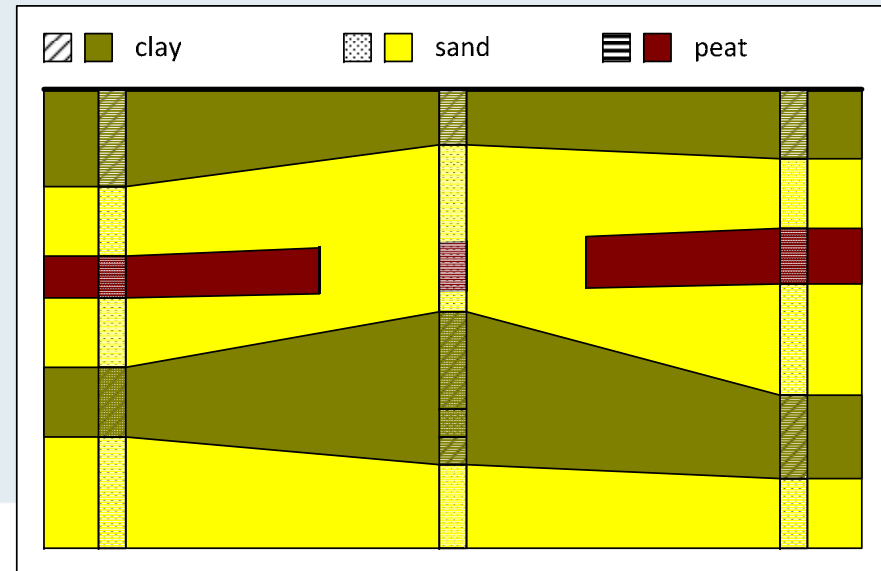
Probabilistisch - scenarios

2/10

Scenario 1

8/10

Scenario 2

Faalkans = 0.2*(faalkans kering bij scenario 1)

+ 0.8*(faalkans kering bij scenario 2)

Veiligheidsoordeel

- Geeft een oordeel over de veiligheid van het gehele traject.
- Geeft inzicht in de mate waarin het traject wel of niet voldoet aan de norm.
- Geeft voldoende informatie voor de vervolprocessen, o.a.
 - Opstellen landelijk veiligheidsbeeld
 - Prioriteren/programmeren HWBP
 - Beheer en onderhoud
- Om te komen tot veiligheidsoordeel is assemblageprotocol ontwikkeld.

Assemblageprotocol

Doel: Ongelijksoortige informatie uit toetsoordelen assembleren tot veiligheidsoordeel:

- **Algemeen Filter op trajectniveau:** Filter is van toepassing op traject
- **Eenvoudige toets:** Mechanismevak voldoet aan beslisregel
- **Gedetailleerde toets semi-probabilistisch op vakniveau:** Veiligheidsfactor per mechanismevak (gegeven representatieve hydraulische belasting)
- **Gedetailleerde toets probabilistisch op vakniveau:** faalkans per mechanismevak
- **Gedetailleerde toets probabilistisch op trajectniveau:** faalkans per traject en indien nodig per toetsspoor op trajectniveau.
- **Toets op Maat:** alle voorgaande soorten toetsoordelen op vakniveau zijn mogelijk.

Categorieën

Cat.	Aanduiding categorie veiligheidsoordeel	Begrenzing categorie
A+	Overstromingskans van het dijktraject is veel kleiner dan de signaleringswaarde. <i>Dijktraject voldoet ruim aan de signaleringswaarde</i>	$P_{\text{traject}} < 1/30 * P_{\text{eis};\text{sig}}$
A	Overstromingskans van het dijktraject is kleiner dan de signaleringswaarde. <i>Dijktraject voldoet aan de signaleringswaarde.</i>	$1/30 P_{\text{eis};\text{sig}} < P_{\text{traject}} < P_{\text{eis};\text{sig}}$
B	Overstromingskans van het dijktraject is groter dan de signaleringswaarde, maar kleiner dan ondergrens. <i>Dijktraject voldoet aan de ondergrens, maar niet aan de signaleringswaarde.</i>	$P_{\text{eis};\text{sig}} < P_{\text{traject}} < P_{\text{eis};\text{ond}}$
C	Overstromingskans van het dijktraject is groter dan de signaleringswaarde en de ondergrens. <i>Dijktraject voldoet niet aan de signaleringswaarde en ook niet aan de ondergrens</i>	$P_{\text{eis};\text{ond}} < P_{\text{traject}} < 30 * P_{\text{eis};\text{ond}}$
D	Overstromingskans het dijktraject is veel groter dan de signaleringswaarde en de ondergrens. <i>Dijktraject voldoet ruim niet aan de signaleringswaarde en aan de ondergrens.</i>	$P_{\text{traject}} > 30 * P_{\text{eis};\text{ond}}$

Categorieën

- Stoppen na algemeen filter op trajectniveau
=> categorie D
- Stoppen na eenvoudige toets => categorie A+
- Stoppen na gedetailleerde toets vakniveau
 - 'VNK' mechanismen => categorie A+ t/m D
 - Direct oordeel probabilistische analyses
 - Extrapolatie semi-probabilistische regels
 - 'WTI 2011' mechanismen => categorie A of C

Besproken onderwerpen

- Trajecten, dijkvakken, doorsneden en mechanismen
- Overschrijdingskans versus overstromingskans
- Probabilistisch versus semi-probabilistisch
- Vertaalslag normering naar doorsnede/dijkvak
 - Lengte-effect
 - Faalkansbegroting
- Omgaan met scenario's
/schematiseringonzekerheden
- Vertaalslag van toetsoordelen naar veiligheidsoordeel

Cases

Meer informatie
STOWA

opleidingen@stowa.nl

www.opleidingen.stowa.nl